

SERIøst nytt

Nyhetsbrev fra Senter for rettsinformatikk (SERI)

01. sept. 2009

SERIøst nytt kommer normalt ut 4-6 ganger i året og inneholder kortfattet informasjon om vitenskapelig og annen faglig aktivitet ved Senter for rettsinformatikk og Avdeling for forvaltningsinformatikk. Følg for øvrig med på Aktuelt-spalten på nettsidene våre, www.jus.uio.no/iri og www.afin.uio.no.

UNIVERSITETET
I OSLO

Nordisk konferanse i rettsinformatikk 2009

SERI arrangerer XXIV Nordiske konferanse i rettsinformatikk i Oslo, i tiden 12.–13. november 2009 på Bristol hotell. Konferansen har fått tittelen *Overvåking i en rettsstat*. Intensjonen er bl.a. å søke svar på spørsmål om i hvilken grad det er mulig å finne en god balanse mellom personvern og overvåking som ledd i kriminalitetsbekjempelse, og om rettssikkerhetsgarantier kan kompensere for et svekket personvern?

Påmelding innen 12. oktober 2009. Se [nærmere informasjon](#).

Doktoravhandling om privatkopiering

Cand jur Thomas Rieber-Mohn forsvarte fredag 21. august sin doktoravhandling "Digital privatkopiering – analyse av åndsverkloven § 12 i møte med tekniske beskyttelsessystemer og rettslige omgåelsesforbud.". Rieber-Mohn har i den første perioden av sitt arbeid vært knyttet til SERI, og senere til Institutt for privatrett.

Avhandlingen omhandler i et overordnet perspektiv hvordan opphavsrettens låneregler – reglene som avgrensner opphavsmannens eneretter ut fra kryssende samfunnshensyn – bør ivaretas i digital sammenheng. Dette undersøkes konkret med utgangspunkt i åndsverkloven § 12 – den såkalte privatkopieringsregelen. Temaet aktualiseres ved at tilgjengelige tekniske beskyttelsessystemer (DRM) gjør det mulig for rettighetshavere i digital sammenheng å regulere tilgang til og bruk av opphavsrettsbeskyttet innhold. Slike systemer

nyter dessuten i stor utstrekning rettsbeskyttelse mot omgåelse. Denne teknisk-juridiske tilleggsbeskyttelsen setter rettighetshaverne i stand til å styre bruken av opphavsrettsbeskyttet innhold på en helt annen måte og i et helt annet omfang enn i det som har vært vanlig i analoge sammenhenger. Siden anvendte tekniske bruksrestriksjoner ikke nødvendigvis følger opphavsrettens grenser, vil det i praksis lett oppstå situasjoner hvor tillatt privatkopiering faktisk ikke kan utføres. Dermed oppstår et spenningsforhold mellom den rettslige og den faktiske situasjon.

Avhandlingen analyserer dette spenningsforholdet ved for det første å synliggjøre hvordan det oppstår, gjennom et samspill av rettslige og faktiske årsaker, og for det annet drøfte hvordan det eventuelt kan avdempes. Innledningsvis i denne sammenheng reises spørsmål om privatkopieringsregelen er beskyttelsesverdig i digital sammenheng, herunder om åndsverkloven § 12 er forenlig med den såkalte "tretrinns testen" i internasjonal opphavsrett. Avhandlingen går så videre til å drøfte om dagens norske opphavsrettslovgivning gir grunnlag for å fremtvinge en faktisk adgang til lovlig privatkopiering på tross av rettighetshaverens forsøk på å blokkere slik kopiering ved bruk av tekniske beskyttelsessystemer. I forlengelsen av dette drøftes hvorvidt, og eventuelt på hvilken måte, lovgiver bør gripe inn med ny regulering for å sikre en faktisk privatkopieringsadgang.

Nye artikler

- Lee A. Bygrave og Dag Wiese Schartum har skrevet et kapittel om «Consent, Proportionality and Collective Power» i en antologi om personopplysningsvern som ble publisert våren 2009. Antologien heter *Reinventing Data Protection?* Den er utgitt av Springer Verlag og redigert bl.a. av Serge Gutwirth og Yves Poulet i Belgia.
- Helge M.Sønneland (SERI/KKD) har skrevet artikkel i tidsskriftet *Nordic Information* nr. 3 / 2009 om rettslige spørsmål og løsningsmuligheter når det gjelder rettighetsklarering for videresending av nabolands-tv. Han konkluderer med at situasjonen i dag ikke er ulik den som eksisterte for 25 år siden, og at det i alle nordiske lands åndsverklover er lagt til rette for at det kan inngås avtaler som muliggjør et bedret tilbud om nabolandskanaler dersom distributørene vil. Artikkelen er basert på et innlegg i Nordisk kulturforum som Nordisk ministerråd arrangerte i København 29. september 2008.
- Dag Wiese Schartum skrev artikkel i *Lov&data* nr 1 2009 om *IT-støtte for lovsaker (LovIT)*.
- Jon Bing har skrevet om *Biblioteklån og personvern: Historien bak en forskriftsbestemmelse* i *Bok og bibliotek* 2009 (1) s. 67-69.

SERIs forskningsinnsatser

SERI har vedtatt å ha Internet governance og elektronisk forvaltning som prioriterte forskningsområder i 2009. Prioriteringen innebærer først og fremst spesiell fokus på finansiering av nye innsatser på de to områdene, men uten å redusere aktiviteten på andre områder.

Whois

Forsker Dana Irina Cojocarasu (SERI) har publisert sitt arbeid om Whois-basene vedrørende ressurser på Internett: "Legal Issues Regarding Whois Databases", [Complex 2/09](#). I rapporten diskuteres særlig spørsmål om opphavsrett og personvern knyttet til denne tjenesten.

Metodekontrollutvalget

Metodekontrollutvalget overleverte sin innstilling 26. juni 2009. Innstillingen ([NOU 2009: 15](#)) inneholder bl.a. vurderinger av særlig inngripende politimetoder som kommunikasjonskontroll, romavlytting og teknisk sporing. Et klart flertall i utvalget konkluderte med at enkelte hjemler for romavlytting i forebyggende øyemed strider mot grunnloven § 102 om "husinkvisisjoner". Dag Wiese Schartum (SERI/AFIN) var medlem i utvalget.

Elektronisk forvaltning og jus

Dag Wiese Schartum har publisert en [forskningsrapport](#) om kunnskapsbehov vedrørende elektronisk forvaltning og jus. Undersøkelsen er basert på svar fra 167 personer som er ansatt i offentlig forvaltning, hvorav ca 80% jurister. Resultatene viser bl.a. at 55,1 % av respondentene er helt eller delvis uenige i at rettslige spørsmål knyttet til forvaltningens bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi får tilstrekkelig oppmerksomhet, mens bare 11,4 % er helt eller delvis enige. Undersøkelsen gir generelt indikasjoner på et stort forskningsbehov innen alle problemområder det ble spurt om. Spørreundersøkelsen skal danne grunnlag for diskusjon i et [Rådslag for elektronisk forvaltning og jus](#) den 9. oktober 2009, og vil etter planen bli fulgt opp med en intervjuundersøkelse i løpet av 2010.

Studentavhandling om åpen programvare

Tidligere viten skapelig assistent ved SERI, cand. jur. Odd Randgaard Kleiva har publisert sin studentavhandling om "Åpen programvare : noen rettslige problemstillinger" ([Complex 1/09](#)). Både opphavsrettslige, obligasjonsrettslige, avtalerettslige og erstatningsrettslige problemstillinger blir behandlet.

Studentavhandling om personregisterloven

Masterstudent i historie Liv Marie Holt Kristensen har skrevet oppgave om [Personregisterloven med forhistorier](#). I oppgaven beskrives prosessen som ledet fram til vedtakelsen av Norges første personvernlov i 1978. Flere personer knyttet til SERI var dypt involvert i denne prosessen.

Valgfrihet og mangfold for tv-seerne

Kultur- og kirkedepartementet har nedsatt en arbeidsgruppe som innen 1. mai 2010 skal vurdere ulike tiltak for å gi tv-seerne økt valgfrihet og mangfold. Spesialråd Helge M. Sønneland (SERI/KKD) er oppnevnt som leder for gruppen, som er partssammensatt og har 16 medlemmer. Gruppen skal bl.a. vurdere om myndighetene bør pålegge tilbydere av betalingsfjernsyn å tilby abonnenter tilgang til enkeltkanaler og foreslå ulike modeller for dette.

"Bokhylla.no" er på nett

Nasjonalbiblioteket skal gjøre inntil 50 000 bøker tilgjengelige på Internett i et pilotprosjekt som har fått navnet "Bokhylla.no". Bøkene er norske utgivelser fra periodene 1790-99, 1890-99 og 1990-99. De fleste bøkene er opphavsrettslig vernet, og Nasjonalbiblioteket har inngått avtale med Kopinor om tilgjengeliggjørelsen. Avtalen er et resultat av arbeidet i en arbeidsgruppe Kultur- og kirkedepartementet nedsatte i november 2008, og som blir ledet av Helge M. Sønneland ved SERI. Arbeidsgruppens mandat er å foreslå prinsipper for vederlagsberegning ved tilgjengeliggjørelse av materiale fra Nasjonalbibliotekets samlinger.

Ekskursjon til London

Lee A. Bygrave og Jon Bing var 27. og 28. april på ekskursjon til London med masterstudentene på programmet Law and communication information technology. Turen omfattet bl.a. besøk hos Queen Mary's College som lenge har vært en av SERIs samarbeidende institusjoner. Besøket var lagt opp som en introduksjon til elektronisk bevis av Stephen Mason, som er en sentral internasjonal aktør innen fagområdet.

IT Law for IT Professionals

I tiden 9. til 10. mars holdt Jon Bing i alt sju timer forelesning på undervisningsprogrammet IT Law for IT Professionals ved King's College i London. Oppdraget var del av et samarbeid mellom King's v/ Andrew Jones og IRI Stockholm v/Cecilia Magnusson Sjöberg.

Living in Surveillance Societies

Heidi Mork Lomell (SMR og SERI) har fått vervet som nestleder for COST Action "[Living in Surveillance Societies](#)". Vi gratulerer og ser frem mot mange morsomme arrangementer!

Diverse foredrag

- Dag Wiese Schartum innledet om *Personvernspørsmål knyttet til forslaget om Offentlig elektronisk postjournal (OEP)* den 22. januar. Anledningen var en workshop om OEP, arrangert av Fornyings- og administrasjonsdepartementet.
- Arild Jansen presenterte paperet *Reorganising public agencies: what are the driving forces?* på Scandinavian Workshop on eGov i Kristiansand 1-2.februar 2009. Einar Løvdal var medforfatter.
- Den 4. mars tok Dag Wiese Schartum imot en delegasjon vietnamesiske jurister for å forelese og diskutere vedrørende *IKT og åpenhet i offentlig forvaltning*.
- *Om personvern i skolehverdagen* var temaet da Schartum innledet på UiOs Åpen dag den 5. mars 2009.
- Dag Wiese Schartum presenterte torsdag 2. april 2009 forslag til system for elektronisk høring av lov- og forskriftssaker på seminar i Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Innlegget var formidling av resultater fra [LovIT-prosjektet](#).
- Den 16. april innledet Dag Wiese Schartum om *Elevers rettigheter i en digital skole* på konferanse i Oslo i regi av Nasjonal digital læringsarena (NDLA).
- Dag Wiese Schartum holdt den 28. april 2009 foredrag for Statens lånekasse for utdanning om *Noen rettslige krav til elektronisk forvaltning*.

- Lee A. Bygrave holdt foredrag om *Bolstering Privacy and Tackling Surveillance in Norway: The Work of the Norwegian Privacy Commission* på seminar om Surveillance: Governance, Regulation, Control, som ble arrangert 6. mai 2009 ved University of Edinburgh.
- Jon Bing, Lee A. Bygrave, Dag Wiese Schartum og Helge Sønneland holdt alle foredrag på Forum Rettsinformatikk (i regi av Norsk Forening for Jus og EDB og Juristenes Utdanningscenter) 7. mai 2009.
- Jon Bing deltok på Workshop on electronic evidence i Abu Dhabi med innlegget *A short history of the Internet to put digital evidence into perspective*.
- Jon Bing holdt 2. juni 2009 foredrag om *Copyright in the digital environment* på Advanced Training Programme on Management of Copyright and Related Rights in the Global Economy i Kairo.
- Dag Wiese Schartum holdt den 11. juni 2009 foredrag om *Inn i glasskula. Hvordan vil fremtidas innbyggere ønske å kommunisere med det offentlige?* på seminar for service- og informasjonsfolk i kommuner i Akershus og Østfold.
- *The new top level domains and dispute resolution mechanisms* var tittel på innlegget Jon Bing holdt på Twelfth International Conference on Artificial Intelligence and Law (ICAAIL 2009), 8.-12.6.2009 i Barcelona.
- Jon Bing holdt innlegg om *How lawyers became pioneers of information technology* på A colloquium in legal philosophy and legal informatics – Italy and Norway, 3.-4.7 2009 i Napoli.
- Arild Jansen (SERI) og Synnøve Thomassen Andersen presenterte paperet *User-driven innovation in health care* på IRIS-konferansen i Molde 9-12. august 2009
- Jon Bing deltok på Euro-SSIG Summer School on Internet Governance i Meissen, Tyskland, 26.7 - 1.8 2009 og holdt to innlegg: [*Intellectual Property and Privacy in the DNS*](#) og *International Law, Internet and the ICANN Bylaws*.
- Arild Jansen presenterte sin artikkel *Can ICT reform public agencies?* på eGOV'2009 i Linz, Østerrike 1. september 2009.